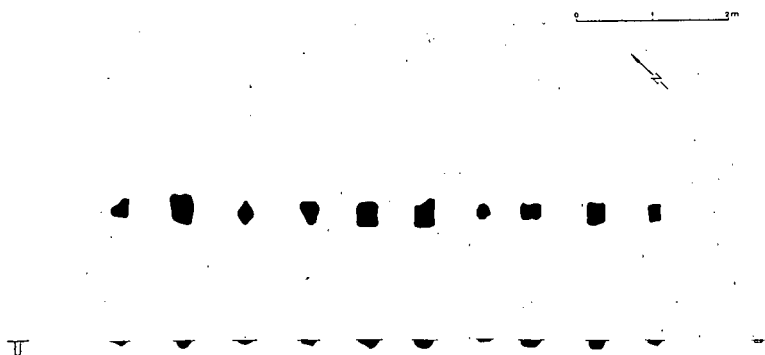

BEWONINGSSPOREN UIT DE ROMEINSE TIJD IN DE GEMEENTE NUENEN

In maart en april 1969 werden in de gemeente Nuenen tijdens werkzaamheden ten behoeve van zandwinning sporen van bewoning aangetroffen, die uit de Romeinse tijd dateren.¹⁾ De heer G. Beex kon deze nieuwe vindplaats nog juist in zijn archeologisch overzicht van de gemeente Nuenen invoegen en daarbij een korte indruk geven van het tot dan toe ontdekte.²⁾ Het terrein waar deze vondsten gedaan werden, ligt ten oosten van de Eeneindseweg, d.i. de weg die Geldrop met het gehucht Eeneind verbindt, tegenover de boerderij „De collsche Hoeve”, en is kadastraal bekend onder de n's. 842 en 901 (kaartbl. 51 G, coörd. 166. 500 x 384.300.)

Tijdens het noodonderzoek, dat verricht werd door enkele leden van de Nederlandse Jeugdbond ter Bestudering van de Geschiedenis (N.J.B.G.), afdeling Toxandria, en dat vanwege de verdergaande zandwinning met grote haast gepaard moest gaan, is men helaas niet in staat geweest alle bodemsporen even nauwkeurig in tekening te brengen. Tot de voornaamste behoren paalkuilen, een vuurhaardje en enkele afvalkuilen. Verder zijn nog twee houten waterputten gesignaleerd. Het vondstmateriaal, zoals aardewerk e.d., is voor het overgrote deel los aan de oppervlakte verzameld.³⁾

Nuenen, De Collsche Hoeve. Plattegrond van paalkuilen en doorsneden. Vermoedelijk uit de Romeinse tijd. Schaal 1:100.

De meest interessante bodemsporen zijn enige op een rechte lijn liggende paalkuilen, die over een lengte van ongeveer 7 m in noordwest- zuidoostelijke richting lopen (zie afb.). De kleur van deze paalkuilen, die in het vlak een vrij regelmatige vorm hebben, is donkergrijs tot donkerbruin. Twee op dezelfde lijn liggende verkleuringen wijken door hun grootte en lichtgrijze kleur enigszins van de andere af; of zij er toch enig verband mee houden, valt niet met zekerheid te zeggen, hoewel hun symmetrische ligging ten opzichte van de donkere verkleuringen hier wel voor zou kunnen pleiten. De hierbij afgebeelde opgravingsplattegrond⁴⁾ is getekend op een diepte van 90 cm beneden het huidige maai-veld, toen al ongeveer 15 cm van de gele grond was afgegraven. Het niveau van

het oorspronkelijke maaiveld was daarom niet meer te bepalen. De paalkuilen maken deel uit van een huisplattegrond (wand?), waarvan verder, door het ontbreken van allerlei gegevens, weinig zinnigs te zeggen valt.

In de nabijheid werden nog enige lichtgrijze verkleuringen waargenomen van tamelijk onregelmatige vorm (zie afb.). Op korte afstand en zuidwestelijk van de rij paalkuilen kwam verder een vuurhaardje aan het licht, met een doorsnede van 40 cm. Dit maakt het aannemelijk dat het ontbrekende deel van de woning aan die kant gelegen heeft. Doch dit gedeelte was, toen het onderzoek een aanvang nam, reeds grotendeels afgegraven.

Ten zuiden en zuidwesten van deze fragmentarische huisplattegrond werden de hierboven al genoemde houten waterputten gesignaleerd. De precieze ligging alsmede gegevens over grootte, vorm en constructie zijn niet bekend, wat deels te wijten is aan de destijds snel voortschrijdende ontgronding, deels aan de hoge grondwaterstand.

Bij al de tot nu besproken grondsporen kwam weinig of geen aardewerk te voorschijn. Dit werd daarentegen wel gevonden in een tweetal afvalgaten, die op enige afstand ten noordwesten van de paalkuilen werden aangetroffen. Hieruit kwamen zowel inheemse als Romeinse scherven. Behalve een stukje gevernist aardewerk met zandbestrooiing wijkt dit materiaal weinig of niet af van hetgeen door verscheidene amateurs in de vorm van losse vondsten aan de oppervlakte werd bijeengezameld.

Hieronder bevindt zich een hoeveelheid inheems aardewerk, zowel glad- als ruw-wandig en voornamelijk onversierd; een enkele scherf heeft kamversiering of nagelindrukken op de rand. Een tweetal scherven, vrij dik en grof met kwartskorrels gemagerd, doet aan Bronstijdaardewerk denken.

Het meest typische van het fijnere Romeinse aardewerk, de terra sigillata, is vertegenwoordigd door enkele rand- en wandfragmenten van de borden Dragen-dorff 31 en 32 en scherven van de wrijfschaal Drag. 45. Deze stukken zijn onversierd en van Oostgallische herkomst.

Twee scherven van de halfbolvormige kom Drag. 37 hebben daarentegen een reliëfdecoratie: de ene is hard gebakken, heeft een vaalrode kleur en is zuiver ornamentaal versierd, t.w. met enkele zigzaglijntjes en een zuiltje; de andere is minder hard gebakken, meer oranje-achtig van kleur en figuratief versierd (erotische scène?). Alleen op grond van het op deze scherf voorkomende vegetatieve ornament, een eikel met blad, kan deze beschouwd worden als een product uit een atelier van Satto,⁵ een pottenbakker die werkzaam is geweest in Oost-Gallië, waar tot nu toe vier ateliers van hem ontdekt zijn. Het laatste stuk dateert uit de eerste helf van de 2de eeuw.

Ook de zo karakteristieke Belgische waar ontbreekt op deze vindplaats niet. Hiertoe behoren o.a. een relatief klein aantal terra nigra fragmenten en opvallend veel scherven van lichtbruin aardewerk met horizontale arcering. Gevernist aardewerk is in twee soorten aanwezig: glanzend bruin-zwart op rode aarde en glanzend of mat op gele aarde. Zowel de ene als de andere soort kan versierd zijn met arcering.

Het gewone aardewerk, merendeels gladwandig, bestaat voornamelijk uit randen van wrijfschalen (een enkele met een verticale, de meeste met een horizontale

rand), fragmenten van dolia, o.a. versierd met een opgelegde band met nagel-indrukken, enkele al of niet gelede oren, een rand van een kraagkom en tenslotte enkele stukken van amforen. Onder de overige losse vondsten bevinden zich verder enkele stukken van dakpannen, voornamelijk tegulae, een konisch spinsteenkje, hutteleem, fragmenten van maalstenen van basaltlava, wetsteentjes, onbewerkte vuursteenafslagen, waarvan sommige verbrand, enkele sterk gecorrodeerde ijzeren voorwerpen, het kopje van een bronzen nageltje en bovendien een gedeelte van een blauw glazen armbandje met gele opgelegde zigzagdraad, Haevernick type 3b.⁶⁾

Gezien de spreiding der vondsten is het mogelijk dat een deel van de vindplaats nog gespaard is gebleven en voorlopig veilig onder de aangrenzende akkers besloten ligt. Wanneer men afgaat op het Romeinse aardewerk – het inheemse, dat kwantitief in de minderheid verkeert biedt te weinig houvast – lijkt het geheel het beste te dateren in de 2de en eerste helf van de 3de eeuw.⁷⁾

Geldrop

WIJNAND VAN DER SANDEN

-
- 1) Nieuwsbulletin K.N.O.B. 1969, 56; zie ook Jaarverslag R.O.B. 1969, 55 en 58.
 - 2) Brabants Heem, jaargang XXI, 1969, 53.
 - 3) Een gedeelte is opgeslagen in het Noordbrabants Museum te Den Bosch (inv. nr. 10341 - 10344), de rest is in particuliere handen.
 - 4) Deze werd zeer nauwgezet vervaardigd door Ton van Rooyen, die destijds het onderzoek leidde.
 - 5) M. Lutz, L'atelier de Saturninus et de Satto à Mittelbronn (Moselle), Paris 1970, 74, V 42. E. Fölzer, Die Bilderschüsseln der Ostgallischen Sigillata-Manufakturen, Bonn 1913, Taf. XXVI, 236.
 - 6) Naar drs. A. Peddemors, R.M.O. Leiden.
 - 7) Bij het samenstellen van dit artikel werd dankbaar gebruik gemaakt van gegevens over de grondsporen en de ruimtelijke spreiding der vondsten, verstrekt door G. Beex, T. van Rooyen en P. Derks. Dr. J. K. Haalebos en J. Thijssen uit Nijmegen waren behulpzaam bij het dateren van het aardewerk. De definitieve tekst is tot stand gekomen met medewerking van Prof. dr. J. E. Bogaers, Nijmegen.